

af honom. Ett *d-t* sällskap. *D-t* väsende. Det är så *d-t* här på landet. Föra ett *d-t* lif. — *d*) Utan kraft, lif, eld, värma, själ. Ett *d-t* tal. (Teol.) *D. tro*, utan änger och bättring. — *e*) *D-t* språk, som ej mera talas. *Latin och gammal grekiska* kallas i allmänhet och företrädesvis: *de d-a* språken. — 4) (fys.) *D. kraft*, inneboende kraft, som icke blifvit satt i verksamhet och således icke yttrar sig i synbara verkningar. — 5) (åkerbr.) *D. jord*, se *Alf*, m. — *S. m. o. f.* Död människa. *Förteckning på döda*. (Poet.) *De d-es rike*, ställe, der döda människors själar vistas efter döden. *Man bör alltid tala väl om de d-a*. *Uppstå från de d-a*.

DÖD, m. 2. 1) *a*) (i allmänhet) Det fullkomliga upphörandet af alla lifsförrättningar hos ett organiskt väsende (människa, djur, växt). — *b*) (särskilt i fråga om människor) Alla lifsförrättningars fullkomliga upphörande för beständigt och själens deraf följande skiljmesa från kroppen samt öfvergång till ett nytt lif. *D-en är kroppens förvandling till ett liföst stof, men andens befrielse och pånyttfödelse*. *D-en är lif, men lifvet är d*. *Naturlig d.*, af sjukdom eller ålder, i motsats till *Våldsam d.*, i strid eller slagsmål, genom dråp, själfmord eller olyckshändelse. *Dö en naturlig, våldsam d*. *Dö en förskräcklig d.*, på ett förskräckligt sätt. *Få en olycklig d*. *Dö den rättfärdiges d.*, stilla och lugnt, såsom en rättfärdig man. *Ligga för d-en*, vara dödsjuk. *Kämpa* ell. *dragas med d-en*, hålla på att dö. *Gå i d-en för någon*, kasta sig i dödsfara, äfv. dö för någon. *Gå, föra till d-en*, till dödsstraffs undergående. *Gifva d-en*, döda, förorsaka döden. *Taga d-en af något*, dö till följe af något. *Detta blir hans d.*, skall förorsaka honom döden. *Till d-s*, så att döden följer, t. ex.: *Piska, skjuta, slå, pina till d.*; (hyperboliskt) *arbeta, skratta, supa, förarga sig till d-s*. *I d-en, intill d-en, in i d-en, in i d-en din; hata, älska in i d-en; intill d-en trogen*. (Talesätt) *D-sens barn* ell. *blott d-ens*, egentl. dömd till döden, eller som måste dö; (fig.) som har att vänta svårt straff; högst olycklig, t. ex.: *Du är d-ens barn, om du ej lyder; han är d-ens b.*, honom väntar straff, olycka, förderf. *Slöss på lif och d.*, med föresats att döda sin motståndare eller själf falla. (Ordspr.) *I dag röd, i morgon d.*, äfven den, som har den mest blomstrande helsa, kan plötsligt blifva dödens offer. *Antingen bröd eller d.*, se under *Bröd*.

För d-en gifs ingen bot, allt lefvande måste dö. — Bildar sammansättningarna *Sotdöd*, *Brädd*. — *Syn*. Dödsfall, Frånfälle, Afgång med döden, Bortgång, Bortgång ur tiden, Hädanfärd, Ändalykt, Ända, Slut, Bane. — 2) (teol.) *Lekamlig, iumlig d.*, när kropp och själ skiljas ifrån hvarandra. *Andelig d.*, när själen skiljer sig ifrån Gud genom synden. *Den eviga d-en*, när kropp och själ skiljas ifrån Guds ansigte, till evig fördömsel. — 3) (fig.) *a*) *Borgerlig d.*, se *Borgerlig*, 2. — *b*) Djup smärta. *Den vanartige sonen blir hans d.*, skall förorsaka honom de bittraste lidanden. — *c*) Tillintetgörrelse, förstöring. *Förbudssystemet är handens och näringarnes d.* — *d*) (poet.) *D-en* ell. *d-ens bild*, ett benrangel med en lie i handen. — *Syn*. Dödens engel, Dödsengelen, Mannen med lian.

DÖDA, v. a. 1. 1) På våldsamt sätt beröfvat lifvet. Säges om människor och djur. *D. någon*

med ett värjstyng, ett pistolskott. *Han blef d-d i en strid med röfvere*. *Ett lejon d-de honom*. *D. ett lejon, en varg, en björn, en orm, en hvalfisk, en fluga, o. s. v.* — *Anm*. Ordet brukas icke i fråga om till döden dömd missgerningsman; man säger i detta fall: *Anifva, Afrätta*. — *Syn*. *Aldagataga, Dräpa, Mörda, Förgöra, Ombringa, Ihjelslå*. — 2) Förorsaka döden. *Kan äfven hafva växter till objekt*. *Ett taktegel föll ned och d-de honom*. *Han blef d-d af åskan, af ett i otid intaget medikament*. *Sorgen d-r honom till slut*. *Den stränga kolden har d-t silkesmaskarna, de flesta olivträden*. — *Syn*. *Taga lifvet af, Blifva ens bane, ens död*. — 3) (fig.) *a*) Förorsaka ytterlig smärta, harm, förtret, trötthet, ledsnad, o. s. v. *Jag har en värk, som d-r mig*. *Han d-r mig med sitt evinnerliga prat*. — *Syn*. *Taga lifvet af*. — *b*) *Stilla, komma att upphöra; kufva, betvinga*. *Det här medlet skall d. värken*. *D. sitt kött samt med dess lustar och begärelser, kufva sina sinliga begär*. — *c*) *Utplåna*. *D. en revers, en inteckning*, förklara den ogiltig, af noll och intet värde.

DÖDANDE, n. 4. Handlingen, då man dödar (för alla bem.). — *Adj. p. 1.* 1) Som förorsakar eller kan förorsaka döden. *Ett d. gift*. *En d. ånga, vind*. — 2) (fig.) Ytterst smärtsam, förtretlig, ledsam. *En d. värk, smärta*. *Ett d. stickord*. *D. prat*. *En d. ledsnad*. — *Syn*. *Dödlig, Dräpande, Mördande*.

DÖDBRÄND, a. 2. Säges om kalk, då den blifvit för hårdt bränd, i hvilket fall den icke förenar sig med vatten.

DÖDDAG, m. 2. (fam.) Brukas endast i plur., i uttrycket: *till d-ar*, d. v. s. till döden, så länge lifvet varar, i listtiden, t. ex.: *Hafva bröd till d-ar*. *Gifva någon bröd till d*, betyder äfv. (fig. pop. o. fam.): skaffa någon listids fängelse eller döma dertill.

DÖDDANSEN, m. 3. def. Framställning af döden, huruledes han under flera gestalter, hvarunder alltid ett benrangel är förborgadt, dansar med personer af alla stånd och leder dem till grafven.

DÖDELIGEN, adv. Se *Dödligt*.

DÖDFÖDD, a. 2. neutr. — *födt*. Som vid födseln saknar lif. *Ett d-ödt barn*.

DÖDGRÄFVARE, m. 5. 1) Person, hvars befattning är att på kyrkogården gräfva grafvar för dem, som der skola begravas. — 2) (nat. hist.) Insektslägte af Skalbagarna, som lever i kadaver. *Necrophorus*. *Allmänna D-n*, en art af detta slägte, svart, med ett par rödgula tvärränder på vingarna. *Necrophorus Vespillo*.

DÖDHUFVUD, n. 4. (alkem.) Återstoden i en retort efter destillering. Äfv. *Caput mortuum*.

DÖDKÖTT, n. 5. Så kallas kött på en lefvande kropp, då hvarken blod eller vätskor cirkulera deruti, så att det saknar lif och känsl.

DÖDLIG, a. 2. 1) Döden underkastad, som en gång måste dö. *Alla människor äro d-a*. Brukas ganska ofta substantivt, helst i retorisk, poetisk och predikostil, t. ex.: *Svage, dåraktige d-e, betänk ditt intel*. *Ingen d. kan utforska denna hemlighet*. — *Syn*. *Förgänglig*. — 2) Som medför, förorsakar döden. *Ett d-t sår*. *En d. sjukdom*. *D. synd*, se *Dödsynd*. *D-t hat, d. fiendskap*, så ytterliga, att man vore färdig döda sin fiende. *D. fiende*, se *Dödsfiende*. — *Syn*. *Dödande, Dödsbringande*.

DÖDLIGEN, adv. Se *Dödligt*.

DÖDLIGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara döden underkastad. *Människans d.* — *Syn*. *För-*